

Temaplan «Leve hele livet»

Sør-Varanger kommune

2021 - 2025

INNHOOLD

Forord	3
Om kvalitetsreformen «Leve hele livet».....	3
Utarbeidelse av planen.....	5
Dagens status	5
Satsningsområder i temaplanen.....	6
Innsatsområde 1. Aldersvennlig samfunn.....	6
Innsatsområde 2. Aktivitet og felleskap.....	7
Innsatsområde 3. Mat og måltider	8
Avslutning	9

FORORD

De fleste eldre i Sør-Varanger lever gode liv. De former sin egen hverdag, er aktive og deltar i sosiale fellesskap. De får gode helse- og omsorgstjenester når det trengs og bidrar med sine ressurser i jobb, for familie og venner eller i nærmiljøet, og det blir verdsatt.

Alle eldre bør fortsette å ha disse gode hverdagene, også når helsa etter hvert kan svikte og det offentlige må trå til med et omsorgstilbud.

Kvalitetsreformen Leve hele livet skal bidra til at eldre kan mestre livet lenger, ha trygghet for at de får god hjelp når de har behov for det, at pårørende kan bidra uten at de blir utslitt og at ansatte kan bruke sin kompetanse i tjenestene.

Sør-Varanger kommune har allerede omfattende tjenester, tiltak, mål og strategier for å sikre at kommunen er bra å bli eldre i. Denne temaplanen skal styrke noen områder som kartlegging har avdekket som nødvendig. Fellesnevneren for nye tiltak i denne temaplanen er at de involverer kommuneorganisasjonen på tvers av sektorer, samtidig som interesseorganisasjoner får en større rolle.

OM KVALITETSREFORMEN «LEVE HELE LIVET»

Norge har de siste sytti åra hatt en befolkningsøkning på nærmere 66 prosent. For aldersgruppen 67 år og eldre har veksten vært nesten tredoblet i samme periode, fra 264 000 innbyggere i 1950 til 766 000 innbyggere i 2017.

I 2018 ble Stortingsmelding 15 (2017-2018) Leve Hele Livet godkjent i Stortinget. Dette er en kvalitetsreform for eldre som handler om mennesker. Reformen bygger på hva ansatte, eldre, pårørende, frivillige, forskere og ledere har sett fungerer i praksis. Hva som løfter kvaliteten på tjenestene og bidrar til trygg, verdig alderdom. Reformen legger opp til at eldre skal få brukt ressursene sine og dekket behovene sine i de ulike fasene av alderdommen.

Det handler om å skape et mer aldersvennlig samfunn der eldre kan leve gode liv og delta i fellesskapet.

Tidligere reformer har ofte handlet om systemer. Leve hele livet består av 25 konkrete og utprøvde løsninger fordelt på 5 hovedområder hvor det ofte svikter i tilbudet til eldre i dag.

1. ET ALDERSVENNLIG NORGE

Et aldersvennlig samfunn skapes ved å sette brukerperspektivet først, og mobilisere arbeids- og næringsliv, kommuner og lokalsamfunn, sivilsamfunn og interesseorganisasjoner. Kunnskaps- og forskningsinstitusjoner og innovasjons- og utviklingsmiljøer ses på som viktige medspillere.

2. AKTIVITET OG FELLESSKAP

Aktivitet, deltakelse og sosialt fellesskap er viktig for alle mennesker gjennom hele livet. Når temaet aktivitet og fellesskap er valgt som ett av hovedområdene for denne reformen, er det fordi fysisk, kulturell og sosial aktivitet og deltakelse er særlig viktig i alderdommen når både helse og det sosiale nettverket ofte er i endring.

3. MAT OG MÅLTIDER

God mat er grunnleggende for god helse og livskvalitet hele livet. Målet er å skape gode måltidsopplevelser og redusere underernæring. Eldre skal få næringsrik mat som både ser god ut, dufter godt og smaker godt. Maten skal være tilpasset den enkeltes behov og serveres i en hyggelig ramme. Mange eldre mener at gode måltider er en av hverdagens viktigste begivenheter. Eldre bør få større mulighet til å velge hva de vil spise, og når de vil spise og dele et godt måltid med andre.

4. HELSEHJELP

Leve hele livet er en reform for å skape de Eldres helse- og omsorgstjeneste, der det viktigste spørsmålet er: Hva er viktig for deg? Eldre skal føle seg verdsatt og sett og bli involvert i beslutninger som angår dem selv. Eldre skal få mulighet til å leve hjemme så lenge som mulig og få støtte til å mestre hverdagen, på tross av sykdom og funksjonssvikt. Samtidig skal de ha trygghet for å få hjelp når de trenger det. Når livet går mot slutten, skal eldre få god lindrende omsorg og pleie.

5. SAMMENHENG I TJENESTENE

Leve hele livet er en reform for å skape et mer sammenhengende tjenestetilbud for eldre og deres pårørende. Målet er å gi eldre økt trygghet og forutsigbarhet i pasientforløp og overganger, få færre hjelpere å forholde seg til og oppleve større grad av kontinuitet i tilbudet.

Målet er også å ta vare på de som tar vare på sine nærmeste, og gi støtte og avlastning, slik at de ikke sliter seg ut.

UTARBEIDELSE AV PLANEN

Arbeidet med å utarbeide en egen temaplan for Leve hele livet startet i februar 2021. I dialog med statsforvalteren for Troms og Finnmark startet kommunen med å gjøre opp status. Det er utformet en oversikt over hvilke mål, strategier og tiltak som er planlagt i kommunens forskjellige planer. Det samme er gjort for alle tjenester og tiltak som allerede er i gang.

Med basis i kartleggingen av dagens planer, tjenester og tiltak har kommunen avdekket områder som bør styrkes. Tiltakene som er tatt med i denne temaplanen er hentet fra kvalitetsreformen. Disse er kvalitetssikret og gjennomført i andre kommuner og byer og er vurdert til å være hensiktsmessig i Sør-Varanger kommune også.

Interesseorganisasjoner og politiske råd og utvalg har vært informert om arbeidet fortløpende på respektive møter. Diskusjon om funn og nye tiltak har ført til endringer underveis i arbeidet, og har forhåpentligvis ført til tilstrekkelig forankring på tross av en relativt kort prosess.

DAGENS STATUS

Kartlegging av tjenester, tiltak, mål og strategier er foretatt opp mot reformens innsatsområder for å identifisere styrker og svakheter i dagens planer og drift. Oversikten over dette finner du som vedlegg 2.

Kartlegging viser at Sør-Varanger kommune i stor grad har et bredt tjenestetilbud til eldre. Strategier og tiltak i kommunale planer sørger også for at det vil skje utbedringer innen feltet i årene som kommer.

Fellesnevneren for det som trengs å styrkes er tverrfaglige og tverrsektorielle tiltak og initiativ, og større medvirkning og innflytelse fra eldre og deres interesseorganisasjoner. Kommunens forskjellige deler trenger i større grad å jobbe tettere sammen på nye måter.

Temaplanen inneholder tiltak for innsatsområdene 1, 2 og 3. De øvrige innsatsområdene anses etter kartlegging som tilstrekkelig dekket med tiltak, mål og planer. Dette betyr ikke at områdene 4 og 5 anses som ferdig eller perfekt, men at det er nok aktivitet for å sikre utvikling og forbedring.

SATSNINGSOMRÅDER I TEMAPLANEN

Basert på kartleggingen er det spesielt tre temaer som bør styrkes i Sør-Varanger kommune. Innsatsområdene Aldersvennlig samfunn, Aktivitet og felleskap og Mat og måltider inneholder allerede planer og tiltak, men det foreslås i denne planen en videre styrkning. Tabeller med oversikt over tiltak, begrunnelse for valg, ansvarlige for gjennomføring, parter og dato for gjennomføring finnes i vedlegg 1.

INNSATSOMRÅDE 1. ALDERSVENNLIG SAMFUNN

Kommunen har en rekke strategier og tiltak nedfelt i flere forskjellige planer som angår dette innsatsområdet og området er i stor grad dekket. Det som mangler, og som til en viss grad er etterspurt fra interesseorganisasjoner er en systematisk kartlegging av hvor aldersvennlig kommunen er.

TILTAK – KARTLEGGING AV SØR-VARANGER KOMMUNE SOM ALDERSVENNLIG SAMFUNN

Det anses som nødvendig å kartlegge kommunens status som aldersvennlig samfunn. Verdens Helseorganisasjons (WHO) nettverk har fokus på de miljømessige, sosiale og økonomiske faktorene som påvirker eldres helse og

trivsel, og er opptatt av at eldre innbyggere er aktive beslutningstagere. Nettverket har utviklet målbare indikatorer for å vurdere aldersvennlighet i samfunnet. Noen av de viktigste er kartlegging av:

- Utendørsområder og bebyggelse
- Transport
- Bolig
- Sosial deltagelse
- Respekt og sosial inkludering
- Deltagelse i samfunns- og arbeidslivet
- Kommunikasjon og informasjon
- Helse- og sosialtjenester

INNSATSOMRÅDE 2. AKTIVITET OG FELLESKAP

TILTAK: TA I BRUK VEILEDER TROS- OG LIVSSYNSUTØVELSE

Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn, Norges Kristne Råd og Kirkerådet utga i 2013, i samarbeid med Helsedirektoratet, en veileder om samhandling mellom helse- og omsorgstjenesten i kommunene og tros- og livssynssamfunn. Veilederen understreker at de som mottar helse- og omsorgstjenester også har rett til å utøve sin tro og sitt livssyn – alene og i fellesskap med andre. Målsettingen med veilederen er å legge forholdene til rette for en god samhandling, til tjenestemottakernes beste.

TILTAK: FORMALISERE SAMARBEID MELLOM HOV OG OPPVEKST OM AKTIVITETER INNEN VALGFAGET INNSATS FOR ANDRE

Gjennom valgfaget blir elevene introdusert for frivillig arbeid. Faget skal gi elevene kunnskap om forutsetningene for frivillig arbeid og praktisk erfaring med å skape aktiviteter og fellesskap som kan ha verdi for andre. Noen skoler i kommunen har allerede dette faget, og helse, omsorg og velferd ser potensialet i å samarbeide med oppvekstsektoren om dette.

TILTAK: ETABLERE STILLING / FUNKSJON «SAMFUNNSKONTAKT»

En samfunnskontakt skal bygge, opprettholde og utvikle relasjoner til personer, virksomheter, organisasjoner og myndigheter som har betydning for hvordan organisasjonen løser sine oppgaver

Funksjonen som samfunnskontakt må tilpasses lokalt, men inneholder andre steder oppgaver som blant annet:

- Bidra til styrking og utvikling av samarbeidet med lokalsamfunnets frivillige organisasjoner
- Rolle i å utvikle samarbeid og avtaler med lokalsamfunnets barnehager, skoler, kulturinstitusjoner, foreninger, organisasjoner og næringsliv
- Utvikle helse- og omsorgstjenesten som arena for kulturbegivenheter
- Rekruttere og koordinere frivillige medarbeidere i ulike aldersgrupper, i nært samarbeid med aktuelle frivillige organisasjoner

TILTAK: STØRRE VEKTLEGGING AV SAMBRUK OG SAMLOKALISERING

Sør-Varanger kommunes strategiske plan for helse, omsorg og velferd har i perioden 2020-2030 som mål å bygge nye typer omsorgsboliger og fase ut ett av sykehjemmene. I dette arbeidet skal det legges vekt på at omsorgsboliger og eventuelt sykehjem bør bygges slik at de blir en integrert del av lokalmiljøet, gjerne med felles møteplasser og naboskap på tvers av generasjoner og funksjoner. Integrering i øvrig bomiljø, samlokalisering med annen virksomhet og sambruk av lokaler, legger grunnlag for gjensidig utnyttelse av ressurser, felles aktiviteter, uformelle møter og sosial omgang.

INNSATSOMRÅDE 3. MAT OG MÅLTIDER

TILTAK: FELLESMENYPLANLEGGING

En kartlegging av den enkeltes ønsker og behov må danne grunnlaget for utforming av mattilbudet, og sikre større mangfold og variasjon i mat og måltidstilbudet.

Den individuelle tilnærmingen handler om tiltak som øker valgfrihet og brukerinnflytelse både for institusjonsbeboere og hjemmeboende eldre med hensyn til meny og valg av leverandør. Tilbudet må utvikles i et tett samarbeid mellom eldre, pårørende og tjenesten.

TILTAK: INNFØRE KVALITETSINDIKATORER INNEN ERNÆRING FOR INNBYGGERE SOM MOTTAR TJENESTER I EGET HJEM OG PÅ INSTITUSJON

20-60 % av eldre brukere av kommunenes tjenester er underernærte eller i ernæringsmessig risiko. Underernæring og feilernæring gir økt fare for andre sykdommer, lengre rekonvalesent samt større pleietyngde og økte medisinske kostnader. Derfor er også forebygging av underernæring et av innsatsområdene i pasientsikkerhetsprogrammet.

Målet er at alle brukere av hjemmetjenester og beboere på sykehjem skal få vurdert sin ernæringsstatus, slik at de som er i ernæringsmessig risiko blir fanget opp og gitt tilpassede tiltak for å forebygge feil- og underernæring og sykdom som følge av dette.

AVSLUTNING

I årene som kommer vil befolkningen imidlertid endres til å bestå av en høy andel eldre. Flere av oss kommer også til å leve med kronisk sykdom, funksjonsnedsettelse og demens. Det blir et økt behov for flere ansatte i helse- og omsorgstjenestene, samtidig som antallet i yrkesaktiv alder synker. Dette er en utfordring - som også gir nye muligheter.

Kommunen har et viktig ansvar for å møte utfordringen som tjenesteyter og som samfunnsregulator. Tjenestene skal være trygge og Sør-Varanger samfunnet må bli mer aldersvennlig. Vi mennesker har sosiale og kulturelle behov gjennom hele livsløpet, enten vi bor hjemme eller på institusjon. Eldre som er ressurser bør ha arenaer for å kunne bidra. Det er viktig at også den enkelte og næringslivet er bevisste på endringene som skjer og at det tenkes nytt. Kommunens helse- og omsorgstjenester kan ikke være løsningen alene, dersom vi skal lykkes med å imøtekomme samfunnsutviklingen og demografiendringene på en bærekraftig måte.

Tiltakene i planen er utarbeidet på bakgrunn av statusgjennomgang av innsatsområdene i kvalitetsreformen Leve hele livet. I det store og hele handler oppfølgingsarbeidet først og fremst om å videreføre allerede påbegynt/igangsatt arbeid, systematisere dette bedre - i tillegg til å samhandle mer på tvers av fagområder og sektorer.

Ny kunnskap om hva som bidrar til et mer aldersvennlig samfunn er viktig å benytte, blant annet når nye tilbud planlegges og eiendom og uteområder skal utvikles.